

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 f. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carvine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Posl.*

Oglasi se primaju po navadnoj ceni. Pisma neka se šalju platjene poštarino. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se nevrataju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se *Piazza della Dogana N.º 1 Scula II.*

Godina IV.

U Trstu 1 Marča 1873.

Broj 5.

Pogled po svietu.

U Trstu 28 veljače.

Danas pišemo ovaj članak više rad navade, nego li rad potrebe; jer neimamo baš ništa nova, da javimo našim čitateljem. Ni u našem carstvu ni u ostalom svietu stanje se stvarih nije baš u ničem promienilo. Jedino, što ima donekle za nas nekakvu važnost, jest to, da su Poljaci izjavili, da neće glasovati za novi izborni red, nego da će stupiti iz viećnice, kad dojde do drugoga njegovog čitanja. Istina, da ima ljudi, koji još nikako nevjeruju, da će Poljaci rieč odžati. Ali ako ju ipak održe, onda će Niemci sami na duši nositi posljednice toga novoga zakona. Već ako im ga nepripomognu stvoriti nekog drugi nevjemački zastupnici, za kojih se obično misli, da nebi imali u Beču baš nikomu ni pomagati ni odmagati. I slovenski zastupnici su potegnuli za tirolskim, te neće sudjelovati kod stvaranja više rečenoga zakona. Česku prošnju proti tomu zakonu predao je caru česki knez Lobkovič. I jedan dio Koruške pridružio se ostalim prosvjedačem. Pitat će tko, zašto tolika luka na taj zakon? Zato što, kako vele, kmetske birače zapostavlja građanskim, onda što pretežniju vlast daje u ruke jedinoj njemačkoj stranci, a najposlje što krši tisućljetno državno pravo austrijskih kraljevinah i pokrajinah. Tim, i ako bude taj zakon, primljen, neće uroditi stalnijim plodom, nego li su urodili dosadašnj, stvoreni proti očitoj volji najvjernijih austrijskih državljanah. Jer kako pojedini ljudi, isto tako hoće i narodi da žive. To je cilj i svrha svakomu narodu, pa i narodom u Austriji živućim. U tom vide oni prvu i najveću slobodu. Pa ako im to nije moguće, onda se drže i smatraju, da su nesretni, te nisu i nemogu biti zadovoljni. A gdje neima zadovoljstva, neima ni stalnosti.

Deakova stranka u Ugarskoj opet trubi po svietu, da iz pomirenja s Hrvatima neće biti ništa, jer da se hrvatski zahtjevi nemogu primiti. Dokle će trajati to šaranje magjarskih stranakah naprama Hrvatskoj? Mi bi rekli da dotle, dokle se nevidi, kakav će uspjeh imati centralistični napori naprama Slavenom u Austriji. Toga radi nemare za sada Magjare ni lievo ni desno riešiti hrvatskoga pitanja. Što se bude moglo ovdje postići, malenom će se promjenom i tamo pokušati. Ali će ustrajnost narodah, koji hoće da žive i požive, koji ovdje toli ondje najposlje igru dobiti.

Reć bi, da se u Španjolskoj republika utvrđuje. Samo ako Don Karlos nepojde za rukom na mejdan ju izazvati. U Italiji se boje jednoga i drugoga tih dviju slučajah. U Berlinu innju takodjer posla sa ljudi, koji se nastoje kroz noć obogatiti, dieleć koncesije za gradjenje železnica. U Turskoj se svaki čas ministarstvo mienja. Ruska se ozbiljno sprema, da u sporazumljenju s Engleskom pokori Kivu.

POUKA.

kako treba postupati s marvom (živinom) da neoboli, i što ima učiniti gospodar, kad mu oboli.

(Dalje)

Krmljenje u staji.

Ako ima marva u staji krmu iliti hranu dobivati, da joj dobro tekne, nezavisi samo od toga, koliko i kakove joj se krme daje, nego takodjer i od toga, kako se marvi krma pripravlja i što joj se još doda iliti primieša.

U obće je poznato, koja krma ovoj, a koja li onoj živini bolje tekne, nu tko želi, da mu marva zdrava ostane, taj će, takodjer i razsuditi, koja se hrana marvi ima dati; jer se dosti puti vidi, da marva svejednako zdrava ostane, ako se i raznovrstnom krmom hrani, samo ako se nezanemari nijedna od onih stvarih, koje su pri krmljenju živine neodhodno potrebne.

Koliko krme iliti hrane ide živini.

Koliko krme ide živini, to nezavisi samo od veličine živine, nego takodjer i od tud, kakova je krma i kako se rubi. Ili tomu nije zadosti dati živini samo toliko hrane, koliko je za življenje potrebuje, nego jošte toliko više, koliko je od potrebe, da uzmogne činiti ona djela, koja čovjek od nje iziskuje. Ako n. p. hoćeš, da konj teža djela opravljaj, treba da mu takodjer i tečnije hrane daješ, nego li onomu, koji cele dneve u staji stoji; bredju iliti stelnu kravu, kojoj je u utrobi zašto tele hraniti i u isto doba jošte i mlička davati, treba obilnijom hranom krmiti, nego li onu, koja se samo zavolj mlička drži. Mnogo je zato škodljiva zdravlju živinskomu ona kriva misal, da sva marva istoga plemena ima dobivati jednaku mjeru krme iliti hrane.

Premalo hrane najvećma škodi živinogojstvu; radi toga nesamo da gospodar ima veliki gubitak, nego živinu napadaju takodjer i bolesti, koje se neprikažu valje, niti se poznaju tako brzo, pa su zato i toliko ludje i pogibeljnije zdravlju živinskomu, jer blago dugo trpi. Prva stvar, koju svaki gospodar treba da zapamti, ako želi živinu zdravu imati, jest, da si radje manje živine drži, nu da ju dobro hrani. Ništa nekoristi mnogo živine držati, ako se neima toliko krme, da se može takodjer dobro hraniti. Niti se treba zanašati samo na množinu krme i na pristojnost njezine hranivosti, nego treba jošte paziti, da li je krma dosti tečna iliti pična. Tako n. p. svaki zna, da je slama malo tečna, pa dalo se je marvi koliko mu drago, ipak se marva neće nego slabo hraniti. Uprav tako je i s krompirom. Ako bi se marvi sam krompir bez išta druga davao, mnogo bi ga marva pogutala prije nego li se najila, a potustila se ipak nebi, jer je krompir malo tečan. Zato gospodar, koji hoće, da mu se živina po volji hrani i zdrava ostane, treba da pazi, kako je hrana tečna. Nedosti hrane dati marvi je škodljivo, a isto tako i pretečna joj hrana kadkada škodi, a osobito onda, kad joj živina navadna nije, kad se živini u kratko vrieme nedostatna hrana sa posve tečnom promjeni, ili kad se za druga djela rabi, nego li se običnavalo. Tako se dosti puti pripeti, da počmu od zliezdah i od griže iliti kolike bolehati konji, koji su prije manje tečnoj hrani bili navadni, pa su zatim naglo drugu mnogo tečniju dobili. Isto tako dosti se puti vidi, da posve lahko griža napadne konje, koji su polag svoga djela primjernu hranu dobivali, poslje pa, akoprem pri istoj hrani ostali, više danah djelali. Kao što konjem, ako i ne tako očevidno, isto tako i drugoj je domaćoj živini škodljivo, ako se joj naglo počne bolja, il pa u obće druga hrana davati, osobito pa iskustvo je dokazalo, da bredje krave i ovce zvržu, ako im se hrana naglo promjeni.

(Slieđit će.)

D o p i s i.

U hrvatskom primorju 12. veljače 1873.)*

U posljednjem broju vašeg štovanog lista čitam dopis iz našeg predjela, gdje se razpravlja po nas prevažno pitanje, imamo li dovadjati, ili odvajati naše materijalne i duševno umne sile od, ili gradu Rieci?

Vaš poštovani dopisnik, uvidjajući, kad već gotovimi činji nije moguće ostati na Rieci, da to barem treba nuz Rieku, te u tom se načelu gorljivo bori za Sušak; il drugim riečmi hoće, da nastupi putem, kojim su maćunhinske vlade dosad koracale, to jest hoće, da se sav primorsko - županijski život usredotoči u jednom mjestu na Sušaku. Svoju misao, poput iskrena savjetnika, temelji na razlozih; što mu radostno u priznanje upisujem.

Nu sad na stvar. Ja mišlju, ako je decentralizacija, t. j. razborno razdjelivanje materijalnih i duševnih sredstvih napredku u ikojem predjelu uharno i pravedno, da je to tim više u nas, gdje je povješću minulih godinah preočito zasvjedočeno, da je propast svih nas napredak izključivo grada Rieke. Već je jednom bilo na dnevnom redu pitanje o premještenju županijskih oblastih u koje drugo primorsko mjesto, pa uprav sa viših političnih razlogah branismo misao o Bakru i Kraljevici. Jer kad bi se prenело na Sušak, radilo bi se na veću slavu i korist Rieke. Narod što bi iz ciele županije prisiljen vrvio na Sušak i Rieku, jer bi mu za izvršbu posalab jedini bio taj put, taj bi narod, vremenom prilagodiv se okolnostim, pao u ravnodušje, to prestao biti političkim protivnikom magjarske na Rieci idee.

Evo kako. Slažuć se u misli sa poštovanim dopisnikom, da će Rieka procvasti, mnijem, da bi uprav tim procvatom Rieke zadao se smrtni udarac svim nam. Narod bi, videć svoju materijalnu korist, polazio tamo, upijao i opijao se dobitkom, počeo sve više zaboravljati na ono što jest, kako je Rieka došla pod Magjare, te i dočekati čas, kad bi radi većeg dobitka bio usiljen preseliti se u Rieku, ili na Sušak i tamo postati jednakim pelasgo - albancu riečkomu. Magjarska bi vlada tu priliku npotrebila, na svoju ju korist izercpila te kazala: evo ja vas hranim, budite kao Riečani, inače ću vam uztegnuti vrelu koristi. Sušak bi se digao, a stanovnici Sušaka zaželjeli bi sami inkorporaciju sa Riekom, kao što ju zaželjše, poštovani dopisniče, nekovi vaši kostrenjski kapitani i brodovlastnici, koji su, prezriev domaći al' pošteni krš naš, pobjegli u Rieku, da postanu veći Ungarezi i od samih Riečanah. To mi nemožete zanijekati, i znajte da vas sažaljujem, što ste pao u toliki nesmisao, boreć se za Sušak.

To je prvi politički razlog, zašto neidemo na Sušak. Bakar i Kraljevica, u skupu sa ostalim primorjem imaju toliko brodovah, koliko jih ima Rieka; ako niste uvjeren, a po vašem dopisu čini se da niste, prošitje knjižicu, napisanu po jednom županijskom zastupniku onomlani, pak ćete znati. Ta dakle jednokost, mislim, da nas nesili ići na Rieku, kad možemo isto tako u Kraljevicu i Bakar.

Tu, gdje bi se usredotočio život ciele županije, razvijala bi se istodobno i žilavost političke opozicije; u klici prave hrvaštine crpili bi dolazioi duh poštenja i proganja, pak bi se razvojem primorja bez pomoći Magjarah, razvila i pravedna revnja proti njim i ona živa volja za konkurencijom sa Riekom. A i mi imamo još braniocah, to je ciele Hrvatska, te umjesto vlade, pomagao bi nam ciele hrvatski narod ako i malenom, ali tim koristnijom podporom. Tu bismo mogli mirne i zadovoljne duše čekati čas, kad bi hrvatski sabor poručio nam viest: Rieka je opet hrvatska, i svojom mudrošću razdijelio sredstva razvoju medju nami i Riekom. To vam je pravo i jedino razumno gospodarstvo, a ne, kako vi hoćete, da bude jedan bogat, a sto prosjakah. To su ekonomični razlogi a sad još nekoliko mjestnih.

Znamo, da su Bakar i Kraljevica, u borbi sa Magjari i Riečani, neprelomivo branili hrvatsku ideju, i pravi duh hrvaštine gojili. Pak pitam vas, nebi li to bio najveći duševni grieb za uzdarje tim vrlim junakom pustiti jih da propadnu, da usiljeni postanu slugami Riečanah. Ne, to bi bilo više od

grieha, to bi bilo lüdilo, zatvoriti jim svaki put poštene pri-vrede, a pokazati jim jedino onaj... izdajstva. A to bi se nedvojbeno dogodilo onda, kad bi po vašem mnienju, poštovani dopisniče, ostali na Sušaku.

A sad svršujem. Meni je žao, da je zapodjeta ta vrlo neugodna razprava, al kad začelnik nije promišljao, to nam je dužnost, zlo već u korenu i klici zagušiti, da nebude kašnje krivda na Petru i Pavlu. Bog dao, da nam se nebude pravdati ni o Sušaku ni Bakru, već čim prije doživjeti čas, kad se bude po primorskih vrlatih orilo jasno i glasno: Rieka je opet hrvatska, Rieka je naša!

Iz Dubrovnika.

Naše Pomorsko Društvo na svršetku prošaste godine izgubilo je jednoga od najvrednijih svojih kapetanah, to jest, Jakova Vacchetti-a, rodом iz Cavtata, zapovjednika broda „Četvrtoga“, koji se jedreći iz Nova-Jorka put Ingleske nesretno utopio. Ova nesreća ucveli svakoga, koji ga poznavашe, a najviše jadnoga oca, njegovu neutažljivu viernu ljubiu i nekoliko nejake dječice. Pokojnik bijaše vatreu rodoljub, a nadasve vrl i pošten. Njegovi prijatelji, kapitani pomorski, koji ovdje stanuju, obrediše mu zadušnicu u crkvi Sv. Križa u Gružu, na koju bijahu pozvate: Oblasti pomorske i obćinske, Upravitelstvo Društva, Predsjednik Trgovačka Komore i Opravništvo Austr. Lloyd-a, te svi prem rado pristupiše, sa još mnogo bogoljubnoga puka gručkoga i gradskoga. Izmedju razlićnih napisah, kojimi bijahu tom žalostnom prigodom narešeni crkveni židovi, čitao se i sledeći:

JAKOV VAKETI

VRLI KAPETAN IV. DUBROVAČKOGA
OD POMORSKOGA DRUŽTVA PRVOGRADJENOGA U GRUŽU
UMOM STRPLJENOSTI ČEDNOSTI
OCIJENI SE PRED STARLEŠINOM
ZAMUKNE SVOJE JAGMAČE
OD STAROGA DO NOVOGA KOPNA
PREBRODI VIŠEKRAI SILU OKEANA
KOJI MU SE NAPOKON I U GROB PRETVORI
KAD NOĆU XX PROSINOA MDXXXLXXII
BIESNIJEM VALOM PODUDRE GA S BRODA
I NEMILO UDUŠI
VAJ JAKOBE POKOJNA TI DUŠA
TVOJI SUDRUZI DUBROVAČKI POMORSKI KAPETANI
OVU TI ZADUŠNICU
PLAĆNO SLUŽE.

Na parobrodu iz Spljeta u Šibenik.

Župnik, Odvjetnik i Trgovac.

- Tr.* Kažu, da je uprav veliko veselje bilo u Šibeniku, i da se sve pućanstvo iz grada i iz okolice uzradovalo novoj narodnoj obćini i obćeljubljenomu načelniku.
- Žup.* A tko se nebi svõmu dobru veselio? Dosta je i čamio Šibenik pod upravom dopuzab. Nego čast i slava kapi Šibenskoj, koja se nada okaljati kao Spljetska.
- Od.* Da su narodni ljudi u Spljetu radiše, kao oni u Šibeniku i da bi kao ovi neprestano obćili s pukom, i tamo bi se dala kapa naučiti, te bi zagradjavai došli u poznanje: da tko mrzi na hrvatsko ime i na hrvatski jezik, nije ni njim prijatelj, nego dušman, koj im o glavi radi.
- Žup.* Vjerujte mi, da se i tamo radi i nastoji, nego su u te stvari ljudi nemarni, kakvih neima u svoj Dalmaciji. Metlačka ih gospoda raztrovala, a talijansko birokratičko činovništvo izopaćilo. Vole s propalicami u ponor, nego sa svojimi na pir.
- Od.* Bit će i toga svega po malo, ali vam opet kažem, da bi se imalo više i bolje raditi i s pukom obćiti.
- Žup.* Svakako počeli su i zagradjavai, kako mi tu nekidan kazaše dva prijatelja, progledati, pa će i oni brzo poznati, tko je vjera tko li nevjera.
- Tr.* Zbog moje trgovine i ja sam često u Spljetu i poznajem, da su bajamontovci bolji spletkari i vikaći, pa se bojim,

*) Zaostalo poradi promalena prostora. Ured.

da će i ovi izbori izpast na njihovu. A i netko dosta im čini na ruku. Iskusne i naučne narodnjake meće za ništo, a neznalice i uligavce prikuplja oko sebe.

Žup. Bit će i tute trke, samo ako se naši nedadu u nerad. Njega su zaokupili odmah s početka bajamontovci, a sada i on nezna, kako će iz njihove ulovite i tvrdožične mreže.

Od. Nego su to sve trice i ništarije: ima zla i gorega. Čujem da se narodna stranka u Zadru nedrži kao dosad složna; čujem, da je nastala vika na *Narodni List*; čujem....

Tr. Prostitute, ali nije ni deset danah, da sam ja iz Zadra, pa toga nisam ništa čuo.

Od. Eh gospodine, to se tajno drži; a imadu i zašto?

Žup. A ja velju, kao što govori i liečnik, da rana, koja se vidi i poznaje, nju je lakše i izliečiti.

Od. Bit će to tako u ljekarstvu za tielo i za dušu; ali u politici nije i nemože da bude. S jedne su strane tonomaši i talijanaši, a s druge je strane vlada; pa s obe te strane na mjesto privijati na ranu melem, gledalo bi se, kako će se bolje i brže raztrovati.

Žup. Za lapenovce i dalmatovce to vjerujem, ali za sadašnju vladu nemogu.

Tr. Ako nije uz narod i skroz narodna, vlada je uvijek vlada: kad se stranke medju se kolju, onda ona miruje. Ta i ona znade za našu posloviću, da su orahu i dva liešnjaka vojska. Ona voli sebi nego i jedncj i drugoj stranki.

Od. Tako ti je od Makjavelova i Sarpieva vromena, pa će i odslen.

Žup. Ta ima i naših ljudi kod vlade; pa odoranim i izglo-djenim repinam neće oni biti torbonoše.

Od. Baš s njizih i počela se voda mutit. Ta nevidite i sami, da oni mnokrat rade na svoju ruku, a za stranku i narod kad što kan da malo i bajju.

Žup. To mogu razvikati sami dalmatovci piperatove fele, ali narodnjaci nemogu nikako pristati uz njihove gusle. Stoprarn se počeli naši ponamiesćati, a to je njim, za manimi plaćami zanešenim, trun u oku; pa, nebi li posijali razdor, stanu ti sada licumjerno žaliti stranku, kako tu nedavno Slavjane: a da mogu, oni bi sve narodnjake i sve Slavjane u čaši vode utopili, gore nego Magjar i isti Turčini. Nego je lija već i dolijala. Istina da ima naših još čuda zanemarenih....

Tr. Eno ste i vi, gospodine.

Od. Pa to je velika nepravda i....

Žup. Molim vas: po redu se u mlinu melje. Imade, rekoš, još čudo zanemarenih, ali se nemogu ni jur namjesćeni tonomaši na put pobacat brez uzroka. Dosta bi bilo proćerati dopuze, koji niti su iz naroda niti znadu naš jezik. U prenalosti čovjek lako i vrat slomi. Svaka je sila do vremena, a u sili pravice nema. Mi nemamo ići tonomaškim vratolomnim putom. Dakle malo po malo, pa će na svakoga red doći. Što se mene tiče, ja sam stari zlopatica; a kad se ja netužim, drugi bi se imali tužit još manje. Nije se od majke rodio, koj bi svomu svijetu ugodio. Ako se daklen i pogledalo po štogod prija na rod nego na narod; a kažu naši da je bliža košulja od jaćerme; a tko ne umi za se i za svoje, neće ni za drugoga.

Tr. Tako mi danje svjetlosti, svaka vam je dobra.

Od. A zašto će mi pilad nadletiti kokoše? To se neda ni u mlieku ni u vinu popiti.

Žup. A vi ćete ga lako popiti u čorbi, ako promislite, da je sam Bog sveznalica, i da za to same i gole pravice kod ljudi nema, nego kod Boga. Što tko hoće, nek pita i traži, i nek se na vrijeme javi, jer tko prije u mlin dodje, prije i samelje.

Od. Ali uminje i stare zasluge nevalja zanemariti, a tamo gladiti i nadarivati poletariće.

Tr. To je pravo; valja se prije obzirati na umitnije i na zaslužnije, a neka poletarići čekaju kao što su čekali i oni.

Žup. Ali nevalja ni ovim krila lomiti: dobniji ljudi znadu i čekati; a mladost plaha nezna; pa bi se izgubila brez traga.

Od. Ajde, nek bude na vašu; ja neću dalje. Ako ne umremo, vidjet ćemo to njihovo pravdoljublje. Ali sam ja kao

i Toma: kad vidim i opipam, onda vjerujem.

Žup. Ljudi su poštteni, te vedro svoje čelo neće okaljati.

Tr. A s čega bi, gospodine odvjetniče, bila ta nesloga u Zadru?

Od. Nešto s toga, a još vise s *Narodnoga Lista* i njegove uprave. Zasljeni, oprostite mnogopoštovani, popovi urednici, pa ajde da se goni starinska neslobodnjačka. Za živu glavu nebi ti sad zavikali na vladu; njihovi poglavice samovoljuju kao što nikad dosad; a svaka im na miru; sve nekako oslabilo i prazno u *Narodnom Listu*. Za to se i nastoji, ili ga otet iz natražnjačkih rukuh, ili zasnovati drugi mladenački *Narodni List*. U tu svrhu i zaputovao N. N.

Žup. Znadem, gospodo, i ja za to; ali znadem i odkuda i kamo li teže te spletkarije.

Tr. Molim da ih kažete i nami za našu upravu.

Od. Vi ćete ih svakako branit ka' svoj svoga, ali ih obranit nećete moć nikako.

Žup. Ja ne branim nego istinu i pravicu, pa ove se brane i po sobi; nego je najmučnije predsude kakve iz glave izbijati.

Od. Eh, što nije vami u prilog, to su sve predsude i nevjerske sanjarije. Bolje bi bilo da se i crkva i popovstvo prilagode vremenu.

(Slijediti ča.)

Franina i Jurina.

Ju. Ala, Franino, ma su ti naši primorci okretni ljudi, po svuda jih je; gredu ti tja va našu lepu Ungariju, da krajcar zasluže.

Fr. Viš vraga, odkad je to Ungarija naša?

Ju. A home odkad je i naše brvatsko primorje *ungaresko*. Ač kako god more majerski ministar

Ziehi ovo primorje zvat majerskim, a naši brodi (rečki neka mu budu) majerskimi: isto tako moremo i mi reć, da je Blatno Jezero naše, da su majerske puste naše, da su Karpatske Gore naše — jednom besedom, da je cela Ungarija naša!

Fr. Dragi ti, pusti ga, on je z'oguja govoril!

BASNE.

IV.

Jednomu se medvedu prolhtelo, Da mu rogi polepsaju čelo; Pak doziva majstora cigana, Koj zna činit dela izabrana: „Gospodine, majstore cigane, Ti znaš činit stvari izabrane — Napravi mi rožino valtko, Da mi budu dika nad svo diko.“ Cigan moštar, varalica stara, Medvedu ti ovo progovara: „Dobro, medo, moj junački sine, Napraviti će ja tibi rožino, Al ušesa daj odrozat prije, Jer prostora za rogovo nije.“ I pusti vam medved, luda glava, Da mu cigan uši odrezava: Da rogovo dobi namisljene, Podnaša vam muko baš paklene. Kad mu majstor uši odrozao, Kući svojoj brzo potekao,

Pak donese dva rololja roga, Bradru, čavlo i orudja mnoga. Medved gleda jako zapanjeno I ciganu kaže prostrašeno: „Čemu trebaš toliko orudje — Moći rogo, pusti poslo tudjo!“ Cigan voli: „Motnut ću ti rogo, Ali treba činit stvari mnogo: Tuđ, pilit, čavle zabijati, Pak te čvrsto rogovil pristati.“ — „Ne, majstore, ako znaš za Boga, No meći mi nijednoga roga. Voć sam onda zubino stiskao, Kada si mi ušesa rozao; A da rogo zabiješ u glavu, Onda bi ja svirao tu pravu!“

..

Pust' te na stran lude oholije: Bud' to što ste, tudjo lopše nijet

Simo i Todor, ogulinski krajišnici.

- S. Dobar dan, brate Todore!
 T. Bog da dobro, mili Simo.
 S. A jesi li, brate, čuo što je naš načelnik pripovijedao, kad je iz pukovnijske sjednice došao?
 T. Nisam čuo ništa, ali mislim, da su od naših šumah nam novci pripali.
 S. Jest i o tom se tamo viećalo, i skupština je vladu molila, da te novce kojemu našem novčanomu zavodu dade, da se mi lakše pomagati možemo.
 T. Bože daj, da i to bude — ali se je bojati, da će u onoj — znaš onoj Pešti ostati. — A jeli još štogod naš Stevo pripovijedao?
 S. Ma baš zato sam ti i htio kazati: skupština je tražila, da se unapred svi zapisnici stvaraju u našem jeziku, a predsjednik naš, rođeni krajišnik, reče, da *hrvatski nezna!*
 T. Ma kako bi on to rekao, kad mi svi znamo, da je hrvatske majke mlieko sisao i u našoj zemlji ostario.
 . A valja da nesmije od Madjara!

Neukû Nauka.

Nesto mjesto gnoja.

Sud gdje će se početi sijati i saditi, preporučamo našim poljodjelcem i težakom dvie stvari, koje će im noizmlerno koristiti. Jedna je, da zemlju omekote, gdje god mogu. Druga je, da promieno sjeme, koje misle sijati ili saditi. Mekotiti jest zemlja duboko prorati ili prokopati. Pravo reći, zemlju valja mekotiti u jesen i u zimu, da se nova zemlja do proljetja ostoji i napoji onih početlah, koja trebaju sjemenu za jako klicanje i bujno rastjeenje. Ali, kad se poradi kišovitih ili daždjevnih vremenah nije moglo zimus ni orati ni kopati, bit će bolje, da se to učini i sada, nego li nikada. Mekoćenje nadomjesti donekle i, najbolji gnoj i očisti zemlju od korova ili plevela. Sjeme pako valja zato promjenjivati, jer se kroz više godinah na istoj zemlji sijano i spravljano, izrodi i oslabi. Kako već bijaše rečeno u ovom Listu, u Njenačkoj je navada svake treće godine novo sjeme sijati. U tu svrhu drže se tamo navlašni sajmovi, kamo dolaze umni gospodari, da jedan s drugim sjeme promiène. Tu se samo gleda, promieniti sjeme, što je više moguće iz dalje zemlje. Evo malene skrbi, a velike koristi za gospodara, koji neima dosta gnoja, a ipak želi obilato spravljati i uvijek zdravo i jako sjeme imati.

Različite viesti.

- * Nj. Veličanstvo Car je naredio, da se dne 2. travnja sa stanu obostrane Delegacije, i to u Beču.
 * † Anton Rubeša, posjednik, narodni zastupnik na zemaljskom istarskom saboru i bivši glavav Kastavski, preminu dne 19. veljače u 39. godini svoje dobe. Pokojnik je bio redoljub dušom i tielom, te je u svakoj prigodi, pa i na porečkom saboru, branio pravice našega u Istri naroda. Istina, on nije bio ni doktor ni odvjetnik, al je tim dublje čutio, što gdje narod tišti. Njegovu preranu smrt žalujemo tim više, što su još dandanas u Istri na riedko posijani iskreni i odvažni rodoljubi. Dao Bog, ugledali se u njegov primjer mnogi

istarski muževi i mladići, pak ljubili i branili narod, iz kojega su potekli; a narod jih po smrti spominjao i u srdeu nosio, kako se spominju i u srdeu nose svi pošteni i vriedni ljudi, a među njimi i naš pokojnik. Pokoj mu duši!

* **Djačko društvo za podporu siromašnih djakah**, na pravoslavnoj zagrebačkoj Akademiji, obratilo se istarskomu zemaljskomu Odboru molbom, da mu za tamošnje siromašne istarske djake pruži malenu podporu, kakvu je jurve pružio sličnomu talijanskomu djačkomu društvu (*di nazionalità italiana*) na bečkom i gradačkom Sveučilišću. Nu za čudo, Odbor je tu molbu odbio rekav, da nemože ništa dati, jer da neima gotovih novacah. A znamo, da jih je imao onda, kad se je zemaljskim zastupnikom shotjelo iti o zemaljskom trošku na pogrebe u tudje gradove; oli podjelivati 600 f. mirovine na godinu udovicam zaslužnih tobože za Istru ljudih, jer su tvrdili, da će našega u Istri naroda za 50 godinah — nestati!

* **Primorska tiskarna**. Pišu nam iz Kraljevice, da su tri odlična primorska rodoljuba zamolila zemaljsku vladu, da jim dozvoli podignuti tiskarnicu pod imenom „Primorska tiskarnica.“ — Mi ovaj novi podhvat tim radostnije pozdravljamo, jer se nadamo, da će tada možebit nastojanjem ondašnjih rodoljubah ugledati bieli sviet i kakov pučki List; pa upravo zato mnijemo, da bi najshodnije bilo smjestiti ročenu tiskarnu u Bakru.

* **Dr. Bogišić**, profesor na odeskom vœučilišću, kômu je naumila vlada crnogorska povjeriti izradjenje građanskoga i karnoga zakonika, tó grad. i kaz. postupovnika, bavio se ovih danah u Trstu, odkud je pošao na nekoliko mjeseci u Mlotko, a odanle koncem svibnja krenut će na Cetinje.

* **Crnogorska banka na Cetinju** ustrojiti će se na skoro kako iz dobra izvora doznajemo, sa glavnicom od 2 milij. rubaljah (3 mil. for.), koje će pružiti glavničari iz Petrograda i Moskve. Živili naši dični Crnogorci!

* **Crnogorski konzulat u Trstu** vlada crnogorska će podignut još tečajem ove godline, a čast konzula naumi podieliti jednomu ovdšnjemu rodoljubnomu trgovcu, koji jurve više godinah rovno i na obće zadovoljstvo zastupa i promiče interese crnogorskoga naroda. Daj bože, obistinila se ova radostna viest!

* **Francezi i Slaveni** nastoje, da se sve to bolje upoznaju. Pa zato su Francezi ustrojili u Parizu društvo, koje će skrbiti, da se makte šalju najbolje franceske knjige slavenskim djačkim društvom u svih slavenskih zemljah.

Sa tršćanskoga tržišća.

Odavna nije vladala u trgovini takova tišina, kao ovo već nekoliko mjesecih, pak nije nit izgleda, da će se tako skoro cienne u jednoj ili drugoj vrsti znamenito promienuti. — Dobre vrsti *senica* uzdržava i sada još svoju cieniu od f. 8—9, isto tako *leukuruz* f. 3.60—4.30 nvč. za 116 a. — Cent proste *kafe* Rio f. 47—49; *cukara* tuč. austr. f. 21—22.25; — *basulja* f. 5—7; *boba* f. 5—5.50; *jačmona* f. 3.75—4.50; *pirinca* f. 8.13; — *voska* f. 26.50; *masti* i *slanine* f. 26—27; — *treskah* (bakalara) f. 17—19; — *kože* volovske i kravje (suhe) f. 70—90; *teleće* f. 117—120; *janjeće* (1 kom.) f. 1.15—20 nvč.; *zečje* (kom.) 20—36 nvč.; — *vuna* (domaće neoprane) f. 36; — *kamena ulja* f. 13.50 do 14 f.; — *šiškah* ist. f. 19—21; *cunjah* f. 13.50. — *Barilo ulja* dalm. ist. f. 26 sa povećimi odbitci. — *Vinu* i *rakiji* prijašnja ciena.

Današnjemu je breju dodan prilog.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 28 Februara 1873.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	—	—	—
Carski dukati (cekini)	—	5.12	5.12	5.12	5.12	5.12	5.13	—	5.12	5.12	5.11	5.11	5.11	—	—	—
Napoleoni	—	8.69	8.68	8.67	8.69	8.69	8.69	—	8.68	8.69	8.69	8.69	8.70	—	—	—
Liro Inglesko	—	10.96	10.91	10.92	10.93	10.93	10.93	—	10.93	10.92	10.93	10.93	10.94	—	—	—
Srebro prid (aggio)	—	106.85	106.85	106.85	107.—	107.—	107.15	—	107.15	107.—	107.—	107.—	107.—	—	—	—

Vlastnik i izdavatelj A. Karabaić.

Odgovorni urednik A. Novak.

Tisk. Sinovi K. Amati.

Da ugodimo našim bogoljubnim čitateljem, šampamo u prilogu i ljetos pastirsku poslanicu Nj. Preuzvišenosti, Biskupa Tršćansko-koparskoga.

BARTOLOMEJ

u milosti božjoj i sv. Apustolske stolice Biskup Tršćanski i Koparski
častnomu svećenstvu i ljubljenomu puku Pozdrav i Blagoslov!

Odkad se spominju događaji svieta, uvijek su pojedini ljudi i cijeli narodi i puci vjerovali u jedno nevidljivo vrhovno Bitje, koje su Bogom zvali, i komu su služili kad od straha kad iz ljubavi, te su čvrsto osvjedočeni bili, da onkraj groba ima i drugi život, gdje su pokojni srećni il nesrećni. I ako se je kroz toliki broj vjekovah kad dogodilo, da je ovaj il onaj uzkratio tomu višnjemu Bitju svoje poklonstvo, nebi ga bezbožnikom zvali, kao tobože da se je uvjerio, da nema Boga; nego bi ga držali za ludjaka, koji si je tu ludoriju hotomice zavrtao u glavu, da ga nebude strah pravde božje, pak da može laglje ugadjati svojemu razuzdanomu životu. *Rečè luda u svòm srcu: Neima Boga.* (Ps. XIII, 1.)

Samo ovim našim vremenom bilo je sudjeno odgojiti takove junacine, koji se grade i hvataju, da su oružjem ljudske znanosti svrgnuli Višnjega sa svojega prestolja; jer nepodnoseć svjetla, koje obasjava svakoga čovjeka rođena na ovaj svijet (Iv. I, 9.), zatvaraju oči pred zrakom vječnih istinah.

Ti ljudi izpituju nebo i zemlju i uče, da nebom i zemljom kreće i vlada stalnim zakoni nekakva tajna moć i sila, al neće da priznaju, da je to svemoguća ruka premdroga i predobroga svevišnjega Zakonodavca; pak se glupo podvržuju i sljepoj sreći, kojoj se nije moći ukloniti, i zatvaraju oči krasoti duševnoga svieta. To su današnji tako zvani učenjači, što se bave naravskim znanostmi, koji su sebe i sav narod čovječanski u blato bacili i snizili do životinjsva; jer su čovječjoj duši i njezinim vrlinam podvrgli sljepi životinjski nagon, te se tako odrekli dostojanstva sinovah božjih i vječne slave kraljestva nebeskoga.

Istina, Bog prebiva u nepristupnoj svjetlosti, kako veli sv. Pavao (1. Tim. VI, 16), *koga niti je tko vidio, niti može kad viditi;* jer je nedokučljiv u svojoj bitnosti i nadilazi svako naše poimljenje, buduće on početak uma i početnik svih vrlinah i krepostih. On je jedini, što ima sam od sebe svu slavu i svu moć i silu. Zato i pita rečeni Učitelj narodah: *„Tko je Njemu prvi duo bogutstvo mudrosti i znanju? il tko je bio Njegov svjetovatelj pri stvaranju svieta i oživljivanju svega, što se giblje na zemlji? U Njem, kroz Njega i za Njega je sve, zato i jesu nedokučljivi Njegovi sud i neiztražljive staze Njegove.“* (Rim. XI, 33-36.)

Ali ako naša pamet nemože doseći Bitja božjega, to nam se je on sam objavio u toliko, u koliko možemo pojmiti Njegove izvrtnosti i Njegovu neograničenu vlast. Dao nam je razum, da pojmimo, što je istinito i što mudro, što pravedno i što milosrdno, što dobro i što zlo; dao nam je slobodnu volju, da mu nepri-silno služimo i u krieposti napredujemo, čuvajuć se svega, što bi moglo uvriediti neizmjerne svetost svemogućega Stvoritelja i Zakonodavca.

Sad ako pitamo, kako je čovjek došao do pojmljenja istine, pravde, dobrote i svih ostalih duševnih izvrtnostih, tu valja reći, da kroz jezik iliti besjedu. Jer kao što čovjeku trebaju čutila, recimo oči, uši itd., ako će da pozna stvari, koje ga okružavaju: isto tako mu treba nauka, ako hoće, da se uzdigne do poznavanja nevidljivih i duševnih stvari. To nam potvrđuje jedno stanje gluho-niemih, koji i ako žive među ljudi, ali kako nečuju, što ljudi govore, tako ne pojme, što su duševne izvrtne-nosti; a u shvaćanju vidljivoga svieta, kao i u svojih tjelesnih poboćenjih, spodabljjaju sasvim niemoj živini sve dotle, dokle njih nije tko pismeno il na prsti priučio govoru i jeziku čovječanskomu. Nego jezik čovječanski nije od naravi, kao što je od

naravi pjevanje ptičicah, blejanje ovacah i rikanje divlje zveradi, koje se neoglasa, nego kad im što godi, il kad ih što boli, i to uvijek jednako prama svojoj vrsti. Jezik, kojim čovjek govori nenauči se nego iz ustih drugih ljudi, kao n. p. u djetinstvu iz ustih oca i matere; i to nije tek naravski glas tjelesnih čućenjah, nego je to glas neumrlje čovječje duše. Po jeziku se dakle čovjek razpoznaje od životinje i uzdiže do one visine, gdje jasno gleda i vidi, što je istinito, što pravedno, što pošeno, što liepo, što dobro; pa se tako popne do dostojanstva razumnā stvorenja božjega. Ako nije od naravi, odkud je dakle čovjeku dar govora i jezika? Govor čovječanski je u svih svieta jezicah osnovan na jedan te isti način: u svih se jednako svaka stvar svojim vlastitim imenom zove, i svojim glasom izjavljaju, prama vremenu i prostoru, njezino bivanje i djelovanje. Tko je dakle podielio jeziku čovječanskomu onu tajnu moć i silu, da se u svoj kolikoj različitosti nikad nepomieša znamenovanje njegovih nebrojenih glasovah i riečih, nego da od koljena do koljena probudjuje u pameti čovječjoj one iste vrhunaravske misli, koje je probudjjivao od davno prošlih vjekovah i kojim se izvor mora iskati negdje drugdje, nego li u naših čutilih?

Kad se je imala iz vječnosti vremenitost poroditi, a neizmerna praznina na prostore razdjeliti, onda je svemoguća rieč **Budi** (I. Mojz.) čudesa učinila: to je **Rieč stvoriteljca**, koja se je objavila sjajnostju svojih stvorovah i kroz nje očitovala svoju neizmjernu mudrost, koju Salamun u svojih Pričah ovako opisuje: *„Ja (Mudrost) sam od vjeka ustanovljena, davno prije nego li je zemlja postanula. Još nebijaše bezdanah, a ja sam već bila začeta, nit tješe još iz izvorah voda probila. Još nisu planine na svojoj težini počivale; prije brežuljakah sam se rodila. Kad je Gospodin utemeljjivao nebesa, ondje sam bila; kad je stalnim zakonom zatvarao bezdne, a u visini utvrdjjivao uzdih; kad je zaokružavao pučinu morskou, postavljao zakon vodam, da neprekorače medjah svojih; kad je stavljao temelj zemlji: s njim sam bila, razredjjivajuć sve stvari, a moja najveća naslada igrati pred njim neprestano; igrati na vasionom svijetu i razkoš moju bivati sa sinovi čovječjimi.“* (Priče Salom. VIII. 23-31.)

U ovoj uzvišenoj prilici mudri kralj Salamun nam metje pred oči Mudrost božju kao odgojiteljicu naroda čovječanskoga, a mimo jezika nema drugoga puta, da se ljudem objavi vječna istina, pravda i dobrota. Toga radi, sve što ljudi o tom znaju, bija e jim objavljeno od **Rieči božje** putem jezika. I djetesce se uči od matere imenovati i poznavati stvari, koje ga okružuju, pak slušajuć njezin govor, nauči se misliti, a malo po malo izjavljati njezinim jezikom svoje misli i svoja čućenja. Govor dakle iliti jezik je dar, koji prelazi od oca na sina, od obitelji na pleme, od plemena na narod, od naroda na puk, pak u svojem postanku nemože imati drugoga početnika, nego svemoguću **Rieč Božju**, to jest, stvoriteljnu Mudrost Njegovu. I baš nigdje se neštije i nikad se nije čulo, da je koj narod sam svoj jezik izumio, nego dapače da je jezik baščina, koja kroz odgojenje prelazi od roditeljah na djecu, od koljena do koljena. Dakle, prvi otac i prva mati mora da su naučili govoriti od samoga Stvoritelja, koji se je s našimi praroditelji očinski bavio, kao što nam to sv. Pismo očito kaže. (I. Mojz I-III.) Kroz jezik il govor dojde čovjek do spoznavanja neizmjerne mudrosti božje, pak malo po malo neumornim učenjem i nastojanjem uzgladi i usavrši taj isti dar, što ga je primio od svojega Stvoritelja: na taj način dospije on redovito misliti, pravilno govoriti, krepko zboriti i sladko zapjevati.

Buduć dokazano, da je čovječanski govor i jezik osobiti dar božji, koji čovjeka uzvišuje nad sva ostala stvorenja, daje mu u ruke gospodarstvo nad celom zemljom i pretvara ga u razumno bitje, koje umije proniknuti tajne dubine duba: baš je čudo nad sva čuda, kako se može čovjek, to toli plemenito stvorenje božje, sam ponižiti tako, da se odriče svojega plemen-

nitoga postanka i visokoga položaja, ter se dragovoljno nudi i gnjete medju životinje, pak se onim istim jezikom, kojega nije mogao dobiti nego od samoga Boga, usudjuje tvrditi i vapiti: *Neima Boga!*? — ovako baš ludjaci govore!

Nego, kao da Višnjemu nebijaše dosta, što se je darom jezika ljudem objavio, već je ista *Rieč božja* stupila na zemlju i uzela na se put čovječju, da nas pouči u istinah, koje nam treba znati i vjerovati, ako ćemo da postanemo njegovom milošću djelnici slave sinovah božjih. (Iv. I, 14.) *A to je Isus, sjajnost slave i obličje bitja božjega, po komu bi sviet stvoren i koji uzdržuje sve silom rieči svoje.* (Zid. I, 2-3.) On je, postavši čovjekom u utrobi prečiste Djevice Marije, pred osamnaest sto godinah razsvjetljavao Židovsku zemlju svojim nebeskim naukom, navješćujući ljudem nedokučljivo bitje božje u prilici ljubezniva Oca i silna Kralja, koji pravo i pravedno sudi svim narodom svieta. Taj svoj nauk je On potvrdio svojim čudesi i zapečatio svojom smrtnju tē mu dokazao istinitost svojim slavnim uskersnutjem. Tomu je neprestano svjedok i narod izraelski, koji nehotevši spoznati u Isusu božjega poslanika, baš svojom razijsanošću po celom svietu, ako i proti svojoj volji, izpovjeda i izpovjedat će do suda svieta, da je u Sinu Marijinu propeo Sina Božjega. Ta trajuća nesreća puka izraelskoga nam navješćuje, da se je izpunilo proročanstvo *Uputjene Rieči* (Luk. XXI, 5-6), koje veli, de će mirne hrama Jerusolimskoga svjedočiti svim budućim pokoljenjem svieta mrzost i odurnost žrtvah iliti aldovah, koji su se ondje Bogu prinášali, a mjesto njih da će se od istoka da zapada na svakom mjestu žrtvovati i prinostiti Gospodinu čista žrtva, jer je veliko ime Boga vojskaih medju svimi narodi. (Mal. I, 11.)

Na što će se dakle nasloniti ohola ludost novovjekih nevjernakah, da zataje bistvovanje božje? Na kakva će se svjedoka pozvati, da zanijeće osobno došašće Isukrstovo, pa da tako unište Crkvu, što ju je On utemeljio? Oh nemila i okrutna mudrosti, koja hoće, da otmeš nevoljnomu i nesretnomu čovječanstvu vjeru u Boga i ufanje u buduću život, a da ga uvrstiš medju životinje!

Nu možebit će tko reći: Vjera, polag nauka kršćanskoga, jest svjetlo vrhunarsko, kriepost od Boga ulijena, kroz koju držimo za istinito ono, što nam se kaže o bistvovanju i bitju božjemu i o neumrlosti duše čovječanske: ako pak nas to svjetlo nije obasjalo, ako mi te krieposti neimamo, kako ćemo se uvjeriti o istini, koja nam se navješćuje? Na taj prigovor odgovara Blagovjestnik Ivan sveti. (Iv. I.): *Rieč, koja bješe u Boga, jest svjetlo iliti vidjelo istinito, koje obusjava svakoga čovjeka, koji dolazi na ovaj sviet, budi razsvjetljuje njegovu pamet i pobudjuje njegovo srce, da misli i radi po pravilih razuma; budi ohispajuć ga osobitim milostmi, da se u poniznosti skruši pred neizmiernim veličanstvom i milosrdjem božjim. Ali svi neotvaraju očuh, da im ih razsvjetli Rieč božju (Rieč što je u Boga), neprimaju je u svoje srce, jer su zamračeni minućimi svjetlovnimi razkosji i zasljepljeni tminami života bez budućnosti. I u tom pogrdnom stanju, videć, da se nemogu duševno preporoditi, zdvojiteljno se odriču dike sinovah božjih. Djetesce, čim počne progovarati odmah zapitkuje, tko je stvorio zemlju, tko nebo, tko sunce, tko mjesec; pa kad mu reku, da je Bog stvoritelj svih stvari, protegne prama njemu svoje nevine rüčice, moleć ga za se i za svoje roditelje. Ta iskrena pobožnost prati mladića dotle, dokle mu opaki nauči sree nepokvare. I neima ni sina ni kćeri, koji se Bogu ne pomole za dušu svojih roditeljah, kad ih grobu sprovadjaju; kao što neima ni oca ni matere, koji se nebi tješili nadom, da će se u slavi nebeskoj saslati s djetetom, što im ga je prerana smrt ugrabila.*

Al akoprem taj dragocieni dar Vjere podjeljuje Bog putem sluha svim ljudem (Rim. X, 17) u dostatnoj mjeri tako, da neima ni stara ni mlada, ni uboga ni bogata, ni naučena ni neuká, a da, nije nikad čuo u sreću glasa, koji mu je navješćivao, da bistvoje Bog svemogućí Stvoritelj i pravedni Sudac: sasvim tim čovjek u svojoj oholosti neće, da pripozna svoju odvislost od njega, dapače bie i, da nečuje govoriti o njem, i tako se zbiva ono, što je već Psalmist pjevao: (Ps. 48) *Čovjek, nahodeći se u časti, nije razpoznavao; prisposodio se je niemoj životinji i s njom se izjednačio.*

Nego samo kad bi se ti učitelji našega vjeka zadovoljivali biti prvi medju životinjami, te jim časti nebi nitko pametno zavidio; al evo oni neprestaju po celom širokom svietu skupljati svakojakimi obećanji mnogobrojne učenike pod svoje sramotno gospodstvo. U tu svrhu li raztrubljeni preporoditelji naroda čovječanskoga utemeljuju učiteljske stolice, sa kojih u novoj odjeći vječanskoga utemeljuju pogriješke, koje su već bile sto i sto put siju stare bludnje iliti pogriješke, koje su već bile sto i sto put oprovružene; gnjete se u zakonodavna vieća, da svojim supim umovanjem pomute branitelje istine i pravice, daju se za debele plaćevanjem pomute branitelje mladeži, da zataru i koren pobožnosti i izabirati za odgojitelje mladeži, da je protivna današnjemu napredku ona bogoljublja, lažuć joj, da je protivna današnjemu napredku ona starodavna iskušena istina: *Strah božji jest početak mudrosti!* Oni se umiju naći na sjajnih gostbah i u veselih družtvih, da zabave goste šalom i podrugivanjem, izsmjehujući i najsvjetije običaje crkve Isusove; u mnogobrojnih novinah svake vrsti i veličine ogovaraju, psuju i kleveću, da oerne tudju čast i poštenje, da poremete domaći mir i javni red, a u knjigah pismom i slikami raznose otrov skrajne pokvarenosti; čega radi narod se čovječanski skončava u mrtvilu duha i pakosti života.

Na taj način čovjek rabi na zlo sve darove božje i služi se na svoje pogubljenje onim, što mu bijaše podjeljeno za njegovo spasenje i slavu! Putem jezika on se nahodi u stanju, prisvojivši si neprocienjeno blago vječne mudrosti, i tim istim putem tako nizko pada, da se izjednačuje sa niemom živinom; putem govora može postati dobroćincem svega kolikoga naroda čovječanskoga, navješćujući istinu, karajuć nepravdu, zagovarajuć nedužne, branec potlačene; i tim istim putem može razplodjivati laž, učiti prevaru, promicati opačine i crniti tudju čast i poštenje! Iz jednih ustih, kako piše Apustol sv. Jakov (III, 4-10) *izlazi blagostov i kletva; jezikom blagoslovljamo Boga i Oca i njim kunemo ljude, koji su stvoreni po obličju božjemu. Jezik je mali ud, al mnogo čini. Gle, i tudje, ako su i velike i silni jih vjetrovi gone, okreću se malom krmicom kudu hoće onaj, koji upravlja. Sav rod zverinah i pticah, i bubinah i ribah pripitomljava se i pripitomio se rodu zovječjemu; a jezika nitko od ljudih nemože pripitomiti, jer je nemirno zlo, puno otrova smrtonosnoga. I zato pravo kaže sin Sirakov (Crk. XXVIII, 22): *Od mača su mnogi poginuli, al nisu koliki od svojega jezika!**

Sad gdje sam Vam, Ljubljeni Biskupljani, razložio moć i silu Stvoriteljne Rieči, kroz koju nam se je objavila neizmierna mudrost božja; i gdje sam vam dokazao, koje dobro i koje zlo može čovjek prouzrokovati jezikom to domovini, to čovječanskomu rodu: ostavljam da sami sudite svojim zdravim razumom, da li je laž il istina, što dandanas uče nekoji nevjernici; a mnogi nevriedni sinovi svete Matere Crkve mrzko i griesno povladuju. Jer je jezik dar božji, tko se usudjuje reći, da neima Boga: taj je ludjak, koji ujedno tvrdi dvie protivne stvari, da ima najme dar, a da neima darovitelja. Tajiti pako, da se Bog nije ljudem objavio putem *Vječne Rieči*, to jest, putem svojega jedinorodjenoga Sina, bilo bi toliko, koliko tajiti najglasovitiji događaj, koji se u povjestnici spominje.

Kako ćemo pako da sudimo onih, koji bez poznavanja božjih stvari, bez uzprezanja svojih razuzdanih strastih iliti poholjenjah, puni jada i mrznje proti božjoj providnosti i proti svojemu iskrnjemu, nestrpljivi, biesni i mahnuti kumu Boga, najsvetija otajstva vjere, Svetce božje, i proklinju sve, što je čovjeku najmilije i najdraže na zemlji? Proti njim i proti svim nevjernikom mi neimamo oružja izvan molitve, da milostivi Bog skine mrenu sa očuh njihovih, da im pokaže svjetlost *Rieči božje*, da tako izplaze iz tminah, u kojih se sviet nahodi odak je hitio od sebe vrhunarski dar vjere, da zraka vječne mudrosti razsvjetli erni oblak, što je pao na njihov razum, a plamen božje ljubavi da razpali njihova srea: pa tako da priznaju, da smo najobdarenija stvorenja božja, kojim nije sudjeno, da se na ovom svietu samo mućimo i ginemo za nepostizljivim blaženstvom, nego da milošću Duha svetoga po zaslugah Isukrsta Spasitelja našega, preporodjeni u sinove božje, postignemo vječnu slavu raja nebeskoga!

I: *Nategu Prebivališća u Trstu, na Sedamdesetnici 9. Veljače 1873.*

† BARTOLOMEJ s. r. Biskup.